

АЕРОМИТИНГ У БРНУ

ЗАПАЖЕН НАСТУП СРПСКИХ ПИЛОТА

Међународни аеромитинг у чешком граду Брну још један је у низу традиционалних европских авио-смотре које се одржавају сваке године. Овогодишњи скуп карактерише велика диспропорција квалитета летачког програма и статичког дела манифестације. И док је ваздушна демонстрација летних способности била скромна, статички део био је богат и вредан пажње. Међу оним који су бранили част летачког програма, поред домаћина, били су и српски ваздухопловци. Наступили су са авионима Г-4 и *орачо*.

Омиљена туристичка дестинација Брно је, почетком септембра сваке године, домаћин једној специфичној категорији гостију – учесницима и посетиоцима реномираног међународног аеромитинга познатог под скраћеницом CIAF (Czech International Air Fest). За разлику од неких сличних манифестација, CIAF се одржава сваке године, преваходно из комерцијалних разлога. Премда има изразито војни карактер, носилац организације аеромитинга није, као што је уобичајено, војска или министарство одбране, већ специјализована цивилна агенција, која у свом послу тесно сарађује са чешким војним и политичким структурама.

То није и једина специфичност CIAF-а. Наиме, комплетан догађај се одиграва на цивилном аеродрому, иако огромна већина учесника аеромитинга долази из редова војних ваздухопловстава. Такође, током одвијања летачког дела програма на аеродрому Брно-Турањи не прекида се путнички саобраћај.

Програмска шема коју су осмислили организатори овогодишњег CIAF-а није се битније разликовала у односу на оно што је већ виђено на претходним аеромитинзима у том граду. Концепција програма није одступила од неких незваничних правила важећих на већини европских аеромитинга који имају национални карактер. У пракси, то значи да је први део летачког дана посвећен домаћем ваздухопловству, а касније следи међународни блок.

Премда чешка војска, а нарочито ваздухопловство, нису учествовали као директни организатори, њихова логистичка подршка била је од виталног значаја. Заузврат, чешке оружане снаге искористиле су прилику да промовишу оба вида оружане снаге, а нарочито ваздухопловство.

■ ПРЕПОРОД ЧЕШКИХ ВАЗДУХОПЛОВАЦА

Чешко ратно ваздухопловство, иначе, следи као добар пример за успешну трансформацију из гломазне хладноратовске формације у мању, функционалнију и квалитетнију целину. Статистички изражено, бројно стање ваздухоплова чешког ваздухопловства је од распада Чехословачке 1993. године па до данас редуковано са 450 на 150. Међутим, ова последња бројка само мањим делом подразумева летелице из периода Варшавског уговора и Чехословачке. Већи део су потпуно нови ваздухоплови набављени током претходних неколико година. У питању су хеликоптери Ми-17 и Ми-35, затим борбени авиони L-159 и JAS-39 C/D *грипен*, те А319 намењен ВИП превозу. Чеси, међутим, воле да истакну како квалитет није остварен само новим летелицама. Према речима команданта чешког ваздухопловства, генерал-мајора Ладислава Минарика, годишњи налет читавог ваздухопловства износи око 20.000 сати. Далеко импресивнији податак је да током протекле четири године није забележен ниједан удес!

„Орао“ и „супергалеб“ Г-4 у друштву акрогрупе „Брајтлинг тим“

Нуклеарни бомбардер В-1В долетео је директно из америчке базе Елсворт у Јужној Дакоти

Висок ниво оспособљености чешки ваздухопловци демонстрирали су током оба дана одржавања аеромитинга. Посебно занимљив био је налет пара авиона L-159 који су током десетоминутног програма приказали тактику дејства по циљевима на земљи са употребом различитих вођених и невођених убојних средстава. Током налета непрекидно су употребљавани ИЦ мамци док су ефекти дејства на земљи симулирани употребом пиротехничких средстава постављених дуж писте. Оштрим и вештим маневрисањем, те одличном синхронизацијом пара, чешки пилоти оставили су утисак да веома добро владају авионом L-159 у његовој основној намени.

Стратејски транспортни авион С-17 демонстрирао је импресивну покретљивост и веома кратку стазу слетања

Своја знања и умешност у протеклом периоду ови пилоти показали су и на више великих међународних војних вежби где су равноправно летели са партнерима из других земаља Натоа у задацима блиске ваздухопловне подршке. Поред L-159, запажен наступ имао је и чешки грипен, уведен у наоружање пре две године. Посебан део домаћег дела програма заузели су хеликоптери: W-3А сокол и Ми-24/35 из састава ваздухопловства и полицијски Bel-412. Тежиште наступа хеликоптера стављено је на приказ акција трагања и спасавања, те гашења пожара противпожарним ведром. Тиме је домаћим посетиоцима јасно стављено до знања да авијација није мртва својина већ капитално добро од значаја за ширу друштвену заједницу. Модерни полицијски хеликоптери (Во-105, ЕС-135 и Bel-412) иначе су саставни део интегрисаног система спасавања на националном нивоу.

■ АМЕРИЧКЕ ЗВЕЗДЕ

Звезде овогодишњег CIAF-а били су, без сумње, Американци. Иако важе за ретке посетиоце источноевропских аеромитинга, за ову прилику ваздушни пут из САД у Брно прелетели су ни мање ни више него стратегијским нуклеарним бомбардером В-1В и стратегијским транспортним авионом С-17! Амерички деташман био је употпуњен и са паром ловаца бомбардера F-15Е, стално лоцираних у бази Лејкенхит у Великој Британији. У летачком програму аеромитинга учествовао је транспортни авион С-17 (база Марч, Калифорнија) који је демонстрирао запањујућу покретљивост на малим брзинама.

Публици је нарочито упечатљива била демонстрација слетања какво се у пракси примењује у Ираку и Авганистану – након стрмог прилаза на слетање и додиром писте, авион тежак око 160 тона заставио се, уз помоћ тзв. риверса, након буквално 300 метара! Тај

АЕРОДРОМ У НОВОМ ИЗДАЊУ

Посетиоци који су CIAF посећивали и претходних година могли су да констатују да је аеродром Брно-Турањи у међувремену реновиран, а изграђена је и потпуно нова пристанишна зграда. Обим ваздушног саобраћаја у јужноморавском региону је очигледно повећан што је видљиво из великог броја слетања и полетања цивилних ваздухоплова који махом припадају познатим „лоу-кост“ компанијама. Једина веза са војском и асоцијација на прошла времена су оронула армирано-бетонска склоништа за авионе која су преостала из периода боравка совјетске авијације.

Чешки пилоти су приказали употребу хеликоптера у сврхе спасавања и противпожарне заштите

Бомбардер В-1В био је, са разлогом, најчуванији, али и најсликанији део статичког дела изложбе. Дотични примерак је за ову прилику директно долетео из базе Елсворт у Јужној Дакоти. На трупу тог авиона посетиоци су могли да уоче веома интересантан цртеж. Мотив овог цртежа инспирисан је песмом Симфонија деструкције познате хеви-метал групе Мегадет. Кратак поглед на овај цртеж довољан је и лаицима да на сликовит начин схвате намену овог авиона.

Овакву ексклузивну посету поједини војни аналитичари довели су у везу са америчком подршком оним чешким структурама које подржавају постављање инсталација фамозног антиракетног штита.

■ ЛЕТ СРПСКИХ ОРЛОВА И ГАЛЕБА

Српске ваздухопловне снаге су се и овога пута, као и на бројним аеромитинзима до сада, представиле са авионима

маневар је, без обзира на јак чеони ветар и празан теретни простор авиона, оставио изузетно снажан утисак на све присутне. Ретки срећници који су имали прилике да виде унутрашњост авиона и пилотску кабину били су изненађени чињеницом да уместо полуволана С-17 има управљачку палицу сличну оној на борбеним авионима. Такође, све кључне параметре пилоти читавају на горњем приказивачу (HUD) који су, углавном, део опреме борбених летелица.

орла и Г-4 супергалеб из састава Сектора за летна испитивања Техничког опитног центра. У њиховој пратњи налазио се транспортни авион АН-26 из састава ВиГВОО.

Успешан наступ наше екипе крунисан је другом наградом коју је у категорији наступа појединачним авионом освојио мајор Миодраг Ристић, пилот орла. Колико је лет орла био интересантан за публику и организаторе говори и податак да је током другог дана аеромитинга план летења измењен, а дисплеј орла убачен у најбољи термин.

Србију је у Брну представљала и акро-група „Звезде“ новосадског аероклуба „Г-4“ која се појавила са четири олдтајмера галеб Г-2. Заједно са „Брајтлинг тимом“, који је у Брну наступио са шест авиона типа L-39, „Звезде“ су једина европска акро-група која лети на млазним авионима, а не налази се у саставу војног ваздухопловства. Међутим, групно акробатско летење и у таквим случајевима је специјалност војних пилота. Тако су, на пример, од шест пилота „Брајтлинг тима“ петорица бивши војни пилоти ловци. Међу њима се налази и господин Франсоа Понсо, који је нашој публици остао у памћењу као пилот француског миража 2000 који је био несумњива звезда аеромитинга Батајница 97.

■ ВЕЛИКИ НА ПИСТИ

Генерално посматрано, CIAF 2007 је и ове године окупио велики број посетилаца, премда је за улазницу од 300 круна (900 динара) публика реално очекивала бољи програм. Осим домаћих ваздухопловаца и запажених наступа српских ваздухопловаца, част летачког програма спасавали су и Словаци изузетним наступима на авионима L-39 и МиГ-29, те већ поменуте акро-групе. Вредан помена био је наступ белгијског F-16 који је у најбољем маниру репрезентовао огромно искуство које су Белгијанци стекли током вишедеценијске експлоатације овог авиона.

Међутим, за CIAF 2007 је карактеристична и велика диспропорција квалитета летачког програма и статичког дела манифестације која је заиста била богата и вредна пажње. Публика је тако на статичкој изложби могла да види шест британских торнада, немачки F-4, пољски F-16 С блок 52+, француске мираже F-1, грипен, L-159, грчки Т-6А, мађарски МиГ-29 и аустријски РС-6 – уз већ поменуте америчке „специјалитете“.

Централно место на стајанци заузимао је Nato AWACS Е-3А, летеће командно место и станица за рано радарско упозорење,

Пилот „орла“ мајор Миодраг Ристић освојио је друго место у категорији наступа појединачним авионом

ПРЕДСТАВЉАЊЕ СРЕДСТАВА КОПНЕНЕ ВОЈСКЕ

Своје ефективне представило је и чешка копнена војска која је за ову прилику приказала стандардан, добро познати асортиман: тенк Т-72 модернизован у чешкој режији, затим борбено возило БМП, ПВО систем СА-8, КУБ, као и самоходну хаубицу „Дана“ чехословачке производње. Од новијих средстава приказан је преносни систем ПВО типа РБС-70 набављен у Шведској.

Awacs је био отворен за посетиоце оба дана аеро-митинга

кроз који су посетиоци слободно могли да прошетају. Дугачка колона заинтересоване публике није се смањивала до затварања капија аеромитинга.

На другој страни аеродрома, наспрам ВИП ложе био је паркиран и заграђен тактички транспортни авион С-27Ј, италијанске производње. Честе прес конференције и затворен круг посетилаца високог нивоа асоцирају на већ виђени сценарио по којем ће Чешка постати још један у низу купаца овог авиона. Да је потписивање споразума на виду говори и аранжман кроз који је домаћа ваздухопловна индустрија ангажована на изради делова структуре авиона С-27Ј.

Куповина транспортног авиона ће за чешко ваздухопловство вероватно означити својеврстан крај једне важне етапе реструктурисања и опремања новим ваздухопловима. Са друге стране, за организаторе CIAF-а ово значи губитак још једног спонзора који по закљученом послу хрли ка новим тржиштима. Ипак, несмањени интерес публике која је за улазак на аеромитинг спремна да плати озбиљну суму новца даје основе за закључак да ћемо и наредних година бити у прилици да гледамо ову манифестацију. ■

Мр Славиша ВЛАЧИЋ